

Posudek na diplomovou práci

Název: Dívej se čichni si a poslouchej! Analýza vztahu materiální kultury a smyslové zkušenosti u dětí v lesní MŠ

Autorka: Bc. Markéta Paterová

Katedra obecné antropologie, FHS, UK, Praha 2011, 78 s.

Vedoucí práce: Mgr. Petra Ezzeddine

Autorka si ve své diplomové práci klade otázku, významu materiální kultury pro internalizaci informací z okolního světa u dětí (která byla ale v průběhu výkladu přeznačena spíše na význam MK pro smyslové vnímání). Svým vymezením směřuje text k antropologii dětství. Jeho druhou a zásadnější oborovou kotvou je pedagogika. Oborová pluralita se pak promítá do celého textu, který je zejména deskripcí, doplněnou pedagogickými úvahami a okrajově i antropologickými interpretacemi (poslední kapitola odkazující na výzkum uspávání dětí v MŠ v Japonsku).

Antropologie dětství je spíše Popelkou v zájmu antropologů. Je pravda, že ji právě nyní badatelé objevují, nicméně nezajem předchozích desetiletí stejně jako priority antropologie dětství v současnosti ukazují, že výzkum dětí (nikoliv dospělých interagujících s dětmi) je náročná věc. Děti nepodávají příliš konzistentní informace a naše předporozumění dětství trochu brání se dívat na interakce dětí, jejich vnímání a zacházení s předměty v kontextu jich samých. To se podle mne v interpretační rovině podařilo (resp. nepodařilo) autorce diplomové práce. Text sice předkládá řadu popisů, z nichž ovšem není zřejmé, A) jakou mají souvislost s citovanou teorií (např. Na myšlenku, že Lewis-Strauss se věnoval otázce architektury domu jako kategorii, která zobrazuje sociální vztahy, tedy integruje v sobě (symbolicky) sociální systém, reaguje autorka konstatováním, jak to vypadá se zázemím školky – rezignovala na aktéry v prostoru a ani jinak nedala do kulturní souvislosti výčet předmětů, které se zde nacházejí.) B) jak odpovídají na zadanou otázku.

Dle mého soudu práce má několik kritických míst, jejichž vyřešení by autorku vedlo správným směrem. I prvé řadě v práci absentuje teoretický vhled do problematiky. Nevadilo by to, kdyby autorka dokázala jednotlivé teoretické linie představit čtenáři v průběhu textu. Takto není zřejmé, co se myslí internalizací informací, co je podle autorky vůbec učení (pak by nesdělovala banální větu, k níž v závěru dospěla, a to, že učení neprobíhá jen na základě nereflektovaného předávání informací). Ujasnit si jak badatelé mluví o akulturaci, internalizaci vědění či socializaci by jistě vedlo od akcentu na prvoplánový popis sledované organizace MŠ k jejím aktérům. Autorka by si měla více všimnout dětí, popřípadě dětí v interakci s učitelkami a dalšími dospělými, více jít do dílčích popisů zmocňování se věcí a zacházení s nimi. Práce měla směřovat k propracování kategorií, jak děti sahají na předměty a jak interagují s materiální kulturou, která je obklopuje. V práci zní jako dogma, že přírodní materiály jsou to právě pro dětské smysly. Je to skutečně tak? Jak to vidí děti?

Práce má i svá pozitiva. Ty spočívají v realizovaném terénním výzkumu. Zmiňují dva jeho aspekty. Jednak délku pobytu v terénu, jednak velice hezkou metodologickou část diplomové práce, kde autorka propojila vlastní zkušenost s odborným diskursem. Pochvalu zaslouží i práce s literaturou, oceňuji snahu každou pasáž propojit s thezemi, teoriemi a inspiracemi přicházejících z literatury, přestože ono propojení často chybí. Přestože tyto texty ne vždy autorka adekvátně využila, přiznala tak oborové „řemeslo“. Ocenění zaslouží i výzkum fotografií zhotovených dětmi, který však ve vztahu k celému textu zůstává autonomní.

Autorka si ne zvolila snadnou otázku, dokonce lze uvažovat, zda položená (respektive zvrtnutá) otázka sledující smyslové vnímání dětí je doménou antropologie, a zda nebylo možno data vidět v jiných souvislostech. Práci hodnotím jako dobrou.

V Kutné Hoře 16.8. 2011

PhDr. Dana Bittnerová, CSc.